

Statistiske Résumés: III. Landbruget.

1.

Landbruget — den vigtigste økonomiske Virksomhed. Den internationale Kornproduktion og Kornhandel.

Fødemidler og Nydelsesmidler, Beklædningsstoffer, tildels ogsaa Materialierne til Boligerne, Belysnings- og Varmemidler, — kort sagt: baade sine allervigtigste og sine allerfleste Forbrugsartikler faar Mennesket gennem Landbruget. Landbruget skaffer Raastoffet til en lang Række af de allervigtigste Industrigræne og giver Anledning til den største Handel-omsætning.

Landbruget bestaar af en Række af forskellige Brancher. Den vigtigste af disse er Kornproduktionen. Det er ogsaa den, om hvilken Statistiken er i Stand til at give de fleste og bedste Oplysninger, omend langt fra fuldstændige.

Efter Neumann-Spallarts Sammenstillinger høstedes der i nyeste Tid (o: for de fleste Staters Vedkommende enten Aar 1881 eller Aar 1882) i Evropa, i Amerikas Forenede Stater samt i Britisk Ostindien m. fl. Lande (nemlig: Canada, Australien, Ægypten, Chili, Algier og Japan):

	i Evropa	i Foren. St.	i alle de nævnte Lande	
Hvede	482	177	812	Mill. Hektoliter*)
Rug	414	7	422	—
Byg	242	16	296	—
Havre	572	169	768	—
Majs	144	570	724	—
andre Kornsorter	112	4	129	—

*) 1 Hektoliter = 0,7 dansk Korntønde; 1 d. Korntønde = 1,4 Hektoliter.

Statistiske Résumés: III. Landbruget.

1.

Landbruget — den vigtigste økonomiske Virksomhed. Den internationale Kornproduktion og Kornhandel.

Fødemidler og Nydelsesmidler, Beklædningsstoffer, tildels ogsaa Materialierne til Boligerne, Belysnings- og Varmemidler, — kort sagt: baade sine allervigtigste og sine allerfleste Forbrugsartikler faar Mennesket gennem Landbruget. Landbruget skaffer Raastoffet til en lang Række af de allervigtigste Industrigrene og giver Anledning til den største Handel-omsætning.

Landbruget bestaar af en Række af forskellige Brancher. Den vigtigste af disse er Kornproduktionen. Det er ogsaa den, om hvilken Statistiken er i Stand til at give de fleste og bedste Oplysninger, omend langt fra fuldstændige.

Efter Neumann-Spallarts Sammenstillinger høstedes der i nyeste Tid (o: for de fleste Staters Vedkommende enten Aar 1881 eller Aar 1882) i Evropa, i Amerikas Forenede Stater samt i Britisk Ostindien m. fl. Lande (nemlig: Canada, Australien, Ægypten, Chili, Algier og Japan):

	i Evropa	i Foren. St.	i alle de nævnte Lande	
Hvede	482	177	812	Mill. Hektoliter*)
Rug	414	7	422	—
Byg	242	16	296	—
Havre	572	169	768	—
Majs	144	570	724	—
andre Kornsorter	112	4	129	—

*) 1 Hektoliter = 0,7 dansk Korntønde; 1 d. Korntønde = 1,4 Hektoliter.

Uden nogen Overdrivelse vil man da kunne sætte den samlede aarlige Kornhøst alene i disse Lande til rigelig 3000 Millioner Hektoliter og dens Værdi til, med et rundt Tal, 25—30 Milliarder Kroner.

Allerede dette Tal er, i Sammenligning med andre Varers Produktionsværdi kolossalt; men nu maa man betænke, at Jorden foruden Korn giver os en Masse af andre værdifulde Planteprodukter: der er Høhøsten, der er Avlen af Kartofler, Sukkerroer og andre Rodfrugter, der er Avlen af mange forskjelligtartede Handelsplanter, af Planter, som levere dels Nydelsesmidler dels Textilstoffer og mange, mange andre vegetabiliske Produkter. Hvor stor Værdien er af alle disse forskellige Produktioner, lader sig umuligt angive.

Kornproduktionen er og bliver dog den vigtigste Produktion, staar langt forud for de andre Produktioner, og da nu Kornproduktionen i de enkelte Lande er yderst forskjellig — i nogle langt fra dækker det vedkommende Lands Forbrug, i andre afgiver et meget stort Overskud udover selve Landets Forbrug —, saa følger deraf, at Kornhandlen blandt den internationale Handels forskjellige Brancher bliver langt den vigtigste. Sine «Oversigter» aabner Neumann-Spallart med Redegjørelsen for Kornomsætningen, og lader sig derved, som han siger, navnlig lede af to Synspunkter, et Kultur-Synspunkt og et økonomisk Synspunkt. «Det første bestaar i den Overbevisning, at den nutidige Organisation af Brødforsyningen begrundet et stort almindeligt Fremskridt, fordi den har befriet Jordens civiliserede Lande fra den tidligere saa hyppige Fare for Hungersnød og Dyrtid og alle de dermed følgende ulykkelige Tilstande. Den storartet organiserede Handel med Brødfrugter har hidskaffet en saa stadig Kontakt mellem de frugtbare Produktionsomraader i det østlige og nordlige Evropa, i Nordamerikas vestlige Stater, i Ostindien, Australien og Ægypten paa den ene Side og vor Verdensdels tætbefolkede Industrier paa den anden Side, at de Vejrforhold, der i enkelte Aar herske lokalt, og de daarlige Høstaar, der hjemsøge enkelte Lande, i det Store og Hele neppe mere føles paa Verdensmarkedet. Mellem Jordens fjerneste Egne foregaar der en næsten fuldstændig Udjævning; Naturens Ugunst overvindes derved, og selv om en hel Gruppe af Stater fuldstændigt henvistes til Tilførsler fra andre Stater, saa udføres saadanne Præstationer nutildags

uden betydelige Anstrængelser, uden meget store Ofre. Selv en saa daarlig Høst som den, der i 1873 — samtidigt med at Erhvervslivet i saa mange andre Retninger stærkt rystedes — overgik Europas vigtigste Kornproducenter, Rusland, de nedre Donaulande, Østrig-Ungarn, Tyskland og Frankrig, paa samme Tid; selv et Høstaar som 1879, et af Europas sletteste; selv et Høstaar som 1881, der ganske slog fejl for Nordamerika, — overvandt uden betydeligere Følger, fordi der paa andre Steder samtidigt høstede rigeligt, saa at Manglen hist blev afhjulpen. Det er visselig ingen ringe Sejr for Nutidens Kulturliv, at denne saa fuldstændigt organiserede Tilvejebringelse af hele Befolkningens vigtigste Næringsmidler ikke mere behøver at udgaa fra Befolkningens eget Hjem, men tvertimod er bleven ganske uafhængig deraf. Tilførslerne af Hvede fra Nordamerikas fjerneste Egne ere nu ikke vanskeligere eller mere bekostelige end tidligere Produktionen i Byernes nærmeste Omegn. Menneskene ere derfor nu ikke mere som tidligere i Valget af deres Boliger bundne ved Kornspørgsmaalet. Denne Uafhængighed manifesterer sig paa det Tydeligste derved, at de enkelte Landes Høstudbytter ikke mere træde synderligt frem i Kornpriserne. Hungersnød og Dyrtid, som til midt ind i vort Aarhundrede stod som en Skræk for Befolkningens lavere Lag, har den internationale Kornhandel nu banlyst. Høsten i 1879 var i England, Østrig-Ungarn, Frankrig, Tyskland og mange andre evropæiske Stater saa ugunstig, at en lignende ringe Høst i ældre Tider vilde have ført til absolut Mangel; men nu kom Amerika og Rusland til Undsætning for Vestevropa. Og i 1881 høstede Nordamerika 230 Millioner Hektoliter under det normale, — men saa udjævnedes Manglen dels ved Forraad fra de foregaaende Aar dels ved rig Høst i Evropa og Ostindien. — Foruden den kulturelle Grund er der en økonomisk til at indrømme Kornhandlen den første Plads i en Oversigt over Verdensøkonomien. Ingen anden Produktions- og Handels-Branche har saa hurtigt hævet sig til en imponant Højde som denne. For omtrent hundrede Aar siden anslog Turgot Jordens internationale Kornhandel til 6, højst 7 Millioner Septiers d. v. s. omtrent 10—11 Millioner Hektoliter Korn; nu ud- og indføres mindst 550 Millioner Hektoliter Korn og 50 Millioner Centner Mel. Rusland exporterede i Aarhundredets Be-

gyndelse aarligt $3\frac{1}{2}$, i dets Midte aarligt 12, i de sidste fem Aar derimod mellem 50 og 90 Millioner Hektoliter Korn og Mel. Nordamerikas Forenede Stater toges endnu i Aarhundredets Midte slet ikke i Betragtning, naar der taltes om international Kornhandel; der exporteredes 1840—50 gennemsnitligt kun 5 Millioner Hektoliter herfra; nu derimod omtrent 100 Millioner Hektoliter Korn og Mel. Omvendt importerede England i Aarhundredets Begyndelse kun en ren Bagatel, omtr. $1\frac{1}{2}$ Mill. Hekt. Hvede og lidt Mel; nu derimod importerer det fra alle Verdens Lande 36 Mill. Hektol. Hvede og nogle Millioner Centner Mel. Saaledes er det kommet dertil, at den internationale Kornomsætning har en aarlig Værdi af omtrent 7 Milliarder M., en Niendedel af den hele Verdenshandels Værdi. Kornhandlen har saaledes overfløjet alle andre Grene af Vareombytningen.»

Kornproduktionen er altsaa den vigtigste og værdifuldeste af alle Produktioner; men foruden Korn leverer Landbruget en Masse andre vegetabiliske Produkter. Og saa kommer dertil de animalske Produkter. Det er umuligt at angive disses samlede Værdi; men et enkelt Tal vil give et Vink om, at det ogsaa her drejer sig om uhyre Værdier: medens den internationale Kreatur- og Kjødhandel i Tider, der endnu ikke ligge langt tilbage, ikke tildrog sig synderlig Opmærksomhed, beregner Neumann-Spallart nu dens Værdi til henimod 2 Milliarder Kr. Deri er ikke Transithandlen medregnet.

Gjælder det i al Almindelighed, at Landbruget af alle økonomiske Virksomheder er den vigtigste, saa gjælder denne Sætning ganske særligt i et Land, hvor de naturlige Forhold og den økonomiske Udvikling er som i Danmark.

2.

Antal Jordbrugere i Danmark og disses forskellige Grupper.

Hvad vi først skulle nævne, er at ingen Virksomhed beskjæftiger saa mange Mennesker som Landbrugsvirksomheden. Vel er det saa, at Industri og Handel med den stigende Kultur lægger Beslag paa talrigere Arbejds-

kræfter og større Kapitaler end tidligere, men trods den relative Tilbagegang i Landbrugsbefolkningens Talrigbed, der maa følge heraf, er Landbruget dog fremdeles den Virksomhed, af hvilken den største blandt Befolkningens forskellige Nærings-Grupper lever.

I «Statistiske Résumés» I, 12, er det angivet, hvorledes den danske Befolkning ved Folketællingen den 1. Februar 1880 fordeltes mellem Næringsveje. Der findes ogsaa Grunden angiven til, at en Sammenligning mellem Næringsvej-Fordelingen i 1880 og ved de tidligere Folketællinger ikke vel lader sig anstille. Den relative Forøgelse af Jordbrugernes Antal i 1880 i Sammenligning med tidligere skyldes, som der anført den Omstændighed, at man i 1880 i højere Grad end tidligere har bestræbt sig for under Klassen «Daglejere og Arbejds mænd» kun at henføre saadanne Daglejere m. m., som ikke tydeligt kunde ses at være særligt beskæftigede ved Jordbrug, Industri eller Handel. Forholdstallet for Klassen «Daglejere og Arbejds mænd» er altsaa i 1880 blevet trykket ned, hvoraf følger en Forhøjelse af Forholdstallene for de andre Grupper, særligt Jordbrugernes.

Vi skulle da ikke dvæle ved denne (altsaa for saa vidt tilsyneladende) Forandring i 1880 i Sammenligning med tidligere. Derimod anføre vi her de enkelte Underklasser af Gruppen Jordbrugere: Af 1000 Indbyggere var i 1880 469,* Jordbrugere, nemlig

Proprietærer og Gaardmænd.....	303,0
Forpagtere	11,5
Husmænd	127,7
Indsiddere.....	5,4
Aftægtsfolk.....	18,4
Gartnere	3,8

Af Hovedpersoner og Forsørgere talte Proprietær- og Gaardmandsklassen ialt c. 68,000 Personer. Antallet paa Gaarde i Danmark er vel noget større (c. 74,000); men det maa erindres, at endel «Gaarde» besiddes og drives af Præster, Møllere, Kromænd m. fl. Personer, der ikke ere talte med under Proprietær- og Gaardmandsklassen. — Af Forpagtere var der 2239 (o: Hovedpersoner og Forsørgere). — Af Husmænd c. 66,000 Personer. Og af Huse med over $\frac{1}{4}$ Td. Hartkorn fandtes der ogsaa omtrent 67,000, medens der

af Huse med under $\frac{1}{4}$ Td. Hartkorn og af jordløse Huse fandtes henholdsvis c. 66,000 og c. 33,000. Men det maa nærmest være Husmænd med over $\frac{1}{4}$ Td. Hartkorn, der ved Folketællingen ere optagne som Hovedpersoner ved Jordbruget, medens Besidderne af et mindre Hartkorns-Tilliggende og de jordløse Husmænd ere henførte til Daglejerklassen eller til Medhjælperne ved Jordbruget, forsaavidt de ikke i Listerne ere betegnede som Land-Haandværkere eller Handlende, som Skolelærer o. l. — Af Indsiddere taltes c. 4300, af Aftægtsfolk c. 26,000, og af Gartnere 1689.

Men disse c. 168,000 Hovedpersoner havde Koner og Børn at forsørge i et Antal af henved 450,000 Individier. De havde endvidere Tyender, i et Antal af c. 163,000 (hvoraf naturligvis den allerstørste Del paa Proprietær- og Gaardmandsklassen). Endelig var der Medhjælpere, Forsørgere og Forsørgede tilsammen c. 146,000. Saaledes udkommer som samlet Tal paa Personer, der leve af Jordbrug, lidt over 925,000 (hvoraf c. 600,000 under Proprietær- og Gaardmandsklassen, c. 23,000 under Forpagterklassen, c. 251,000 under Husmandsklassen, c. 11,000 under Indsidderklassen, c. 36,000 under Aftægtsfolk-Klassen og lidt over 6000 under Gartnerklassen).

Efter det Anførte er omtrent Halvdelen af den danske Befolkning Jordbrugere, hvorimod den Nærings-Gruppe (de Industridrivendes), der kommer som Nr. 2 i Rækken (jfr. «Statistiske Résumés» I, 12), knapt omfatter en Fjerdedel af Befolkningen. Og i Virkeligheden lever endnu Flere end 925,000 af Jordbrug, eftersom der i de andre Nærings-Grupper findes optaget adskillige Personer, for hvem Landbruget i det Mindste afgiver et ikke uvigtigt Bierhverv.

Vilde vi betragte Forholdene i andre Lande, vilde Statistiken vel ikke levere os Tal, som vi uden Videre kunde sammenligne indbyrdes — dertil foretages Næringsvej-Fordelingen i de forskellige Lande efter altfor uensartede Synspunkter — men det vilde vi dog se, at Landbrugs-Erhvervet forholdsvis beskjæftiger og ernærer det største Antal af Individier.

Naturligvis leve de allerfleste Landbrugere paa Landet, om der end ogsaa i Byerne bor en Del Personer, hvis Erhverv eller Hovederhverv er Landbrug; men (som vist i «Statistiske Résumés» I) er der en ikke

saa ganske ringe Difference mellem Tallet paa Landboere og Tallet paa Landbrugere. Imidlertid er det jo saa, at blandt de Landboere, der i de statistiske Opgjørelser anføres som staaende udenfor Landbruget, findes et særligt stort Antal af Personer, for hvem Landbruget i det Mindste er et ganske vigtigt Bierhverv.

3.

Arealets Benyttelse i Danmark.

Naar Landbruget paa de højere Kulturtrin trods den absolute Fremgang indtager en relativt ringere Plads end under en mere primitiv Kulturtilstand, saa hænger dette sammen dermed, at medens den økonomiske Virksomhed, der er knyttet til Byerne, og særlig Industrivirksomheden, kan udvide sig uden at støde paa haarde Grænser, er der for Landbrugets Udvikling draget Grænser, som kun med større Besvær lade sig trænge tilbage. Den Jord, som kan benyttes til Ager, Græsgang og paa anden landøkonomisk Vis, er af en given Størrelse, og er det end muligt ved en intensivere Kultur at aftvinge Jorden stedse større Udbytter, saa kan dette dog kun ske ganske gradvis og indenfor Grænser, der, naar de skulle trænges længere tilbage, yde stedse større Modstand (jfr. Jordrentelæren). Men Befolkningens Tilvæxt er betinget af, at Landbrugsproduktionen, der skaffer de uundværligste Livsfornødheder, stiger, og derfor søges dels den billigere ikke kultiverede Jord inddragen under Kultur, og dels gaa Bestræbelserne ud paa, ud af det givne Areal at udvinde stedse større Udbytter.

Det kan være, at de økonomiske Betingelser stille sig saaledes, at en intensivere Kultur af de Arealer, der alt ere under Kultur, er at foretrække fremfor at inddrage hidtil ukultiverede Arealer under Kultur. Men i de store Arealer, der endnu henligge ukultiverede, har man paa en vis Maade en Reserve, som man i Nødsfald kunde ty til, idet de, vel ikke alle, men dog for en meget stor Del, fysisk set, ere tilgængelige for

Kultur. At de ogsaa økonomisk sete ere det eller kunne blive det, fremgaar deraf, at Dele af dem faktisk efterhaanden inddrages under Kultur. Trods denne stadige Inddragning under Kultur henligge dog, som sagt, fremdeles overordenligt store Strækninger ukultiverede. Vel siges det, at i Frankrig, Østrig og Tyskland udgjør det «uproduktive» Areal kun 6 à 8 pCt. af de respektive Landes Totalareal, men under det «produktive» Areal er saa medregnet Skovarealet (i de tre Lande henholdsvis 17, 30 og 25 pCt.), af hvilket en stor Del dog kun i en meget ringe Grad er produktivt. I Belgien, Ungarn og Italien udgjør det «uproduktive» Areal omtrent 15 pCt., — omtrent samme Forholdstal som i Danmark —, i Rusland omtrent 20 pCt. — og af de 80 pCt. produktivt Areal er ikke mindre end Halvdelen Skov, for en stor Del en kun meget lidet produktiv Skov. I England (uden Wales) udgjør det uproduktive Areal 20 pCt., i Irland 26 pCt., i Holland 27 pCt., i Schweiz og Rumænien 30 pCt., i Spanien og i Wales 40 pCt., i Sverig, Grækenland og Portugal Halvdelen, i Norge og Skotland endog henved tre Fjerdedele af hele Arealet. Og udenfor Evropa ville vi finde endnu langt større udyrkede Arealer, der kunne dyrkes.

Af de 15 pCt. (101 Kvadratmil), der i Danmark henligger ubenyttet, falder paa Hedestrækninger $12\frac{1}{2}$ pCt. (87 Kv.-Mil), paa Flyvesandsstrækninger $1\frac{1}{3}$ pCt. (9 Kv.-M.) og paa Stenmarker og andre udyrkede Strækninger $\frac{3}{4}$ pCt. (5 Kv.-Mil). [Under det benyttede Areal er imidlertid saa regnet (foruden Græs-, Korn-, Skov- og Haveareal) hele Mose- og Kjær-Arealet, altsaa ogsaa den Del af Moserne og Kjærene, der ingen økonomisk Anvendelse finder, samt det Areal, der gaar til Hegn og Veje, Smaasøer, Byggegrunde og Gaardspladser (jfr. nedenfor)]. Der er altsaa i Danmark endnu omtrent hundrede Kvadratmil, der henligge ubenyttede, hvoraf alene Hederne optage de 87; men i 1876 vare de jyske Heder 100 Kvadratmile store, i 1860 130 og i 1848 134. Formindskelsen af denne Hoveddel af Danmarks udyrkede Areal har altsaa, navnlig i de senere Aar, været meget betydelig, om der end endnu staar adskilligt tilbage at indhente.

Den tidligste Indsamling af Oplysninger om Jordernes Dyrkning, som er foretagen i Danmark (i For-

bindelse med Fremskaffelse af Opgivelser om Kreaturholdet), fandt Sted i Februar 1838; men de Oplysninger, der dengang fremskaffedes, vare dog kun højst ufuldstændige. En almindelig Indsamling af Opgivelser om Størrelsen af det besaaede Areal samt om Størrelsen af Udsæden blev første Gang foretagen af det statistiske Bureau i Midten af Juli 1861 i Forbindelse med en almindelig Kreaturtælling, og siden den Tid ere saavel Indsamlingerne af Oplysninger om det besaaede Areal og Udsæden som Kreaturtællingerne blevne gjentagne regelmæssigt efter et Mellemrum af 5 Aar, nemlig i Aarene 1866, 1871 og 1876 og endelig i 1881 med den Udvidelse, at Opgivelserne nu skulde omfatte hele Arealet, hvad enten det benyttedes produktivt eller ikke. Ganske i samme Omfang ere disse Indsamlinger ikke blevne foretagne, idet der tværtimod efterhaanden er søgt stedse flere Forhold oplyste (i 1876 forlangte man f. Ex. for første Gang Oplysning om Havearealet); men den største Udvidelse var den, der skete nu sidste Gang, da man ogsaa forlangte Oplysning om det ikke produktive Areal.

Efter de nu senest indsamlede Oplysninger, der baade ere de fuldstændigste og (som man maa antage) de nøjagtigste — ihvorvel der fremdeles endnu kun kan være Tale om en blot tilnærmelsesvis rigtig Angivelse, — er

Øernes hele Areal	237,48	□ Mil.
Jyllands —	458,43	—
	<hr/>	
	Tils. 695,91	□ Mil.

Drages herfra den ikke matrikulerede Søplan 3: Søer, der berøre mere end ét Sogn eller Herred (nemlig for hele Landet henved 8 Kvadratmil, hvoraf henved 4 paa Øerne og noget over 4 paa Jylland), faas som matrikuleret Areal for Øerne c. 234, for Jylland c. 454, for hele Landet mellem 688 og 689 Kvadratmil.

Vi skulle nu se, hvilken Anvendelse den danske Jord finder, men skulle dog først ikke undlade at akcentuere, at Angivelserne kun kunne betragtes som «tilnærmelsesvis rigtige», om det end, som det Statistiske Bureau udtrykker det, tør antages, at «det hele Udbytte af Indsamlingerne kan anses for at være gennemgaaende tilstrækkeligt paalideligt og næppe i nogen Henseende af ringere Betydning, end hvad der i andre Landes of-

ficielle Statistik meddeles om Anvendelsen af Arealet paa forskjellig Maade.* Sagen er den: at kun for et meget ringe Antal af Landbrug, væsenligst kun de større Landejendomme, støtte de paa Optællingslisterne opførte Angivelser sig til nøjagtige Oplysninger om Ejendommens opmaalte Areal, medens derimod for det langt overvejende Antal af Jordbrug, i Reglen de egentlige Bøndergaarde og Husene, Opgivelserne alene ere angivne efter Skjøn. Navnlig gjælder dette Græsningsarealerne. Om Kornarealerne vides derimod bedre Besked; thi selv om Arealerne ikke ere nøjagtigt opmaalte, haves der dog en god Vejledning med Hensyn til deres Omfang i Udsædens Størrelse, som de paagjældende Ejere eller Brugere i Reglen kjende temmelig nøje.

Med denne Reservation angiver vi altsaa nu, hvorledes Arealet (d. v. s. det samlede Areal ÷ den ikke matrikulerede Søplan) finder Anvendelse:

Der anvendtes:

	Kv. Mil		Kv. M.	pCt.		pCt.
til Græsningsareal ...	279,9	{ i Jyll.	188,3	40,6	{ i Jyll.	41,4
		{ p. Ø.	91,6		{ p. Øerne	39,0
- Kornareal	229,2	{ i J.	124,8	33,3	{ i J.	27,3
		{ p. Ø.	104,4		{ p. Ø.	44,3
- Skovareal	37,3	{ i J.	15,8	5,4	{ i J.	3,3
		{ p. Ø.	21,5		{ p. Ø.	9,2
- Moser og Kjær ...	21,3	{ i J.	17,8	3,1	{ i J.	3,9
		{ p. Ø.	3,6		{ p. Ø.	1,3
- Hegn, Veje og Vandareal	11,1	{ i J.	6,0	1,6	{ i J.	1,3
		{ p. Ø.	5,0		{ p. Ø.	2,2
- Byggegrunde og Gaardspladser ..	4,5	{ i J.	2,3	0,7	{ i J.	0,3
		{ p. Ø.	2,3		{ p. Ø.	1,0
- Haveareal	4,5	{ i J.	1,7	0,7	{ i J.	0,4
		{ p. Ø.	2,8		{ p. Ø.	1,2
<hr/>						
Tils. i prod. Øjemed	587,9	{ i J.	356,7	85,3	{ i J.	78,5
		{ p. Ø.	231,2		{ p. Ø.	98,6

Der henlaa ubenyttet:

som Hedestrækninger	86,3	{ i J.	85,2	12,6	{ i J.	18,6
		{ p. Ø.	1,3		{ p. Ø.	0,6
- Flyvesandstrækn.	9,2	{ i J.	9,0	1,3	{ i J.	2,0
		{ p. Ø.	0,2		{ p. Ø.	0,2
- Stenmarker o. a. udyrk. Strækn. . }	4,8	{ i J.	3,3	0,7	{ i J.	0,7
		{ p. Ø.	1,5		{ p. Ø.	0,7
uden bekj. Anvendelse	0,5	{ i J.	0,1	0,1	{ i J.	0,02
		{ p. Ø.	0,4		{ p. Ø.	0,1
<hr/>						
Tils. uprod. Areal	101,0	{ i J.	97,6	14,7	{ i J.	21,3
		{ p. Ø.	3,4		{ p. Ø.	1,6
<hr/>						
Hele Areal ÷ ikke matr. Søpl ... }	688,9	{ i J.	454,3	100	{ i J.	100
		{ p. Ø.	234,6		{ p. Ø.	100

Det fremgaar heraf, at medens Græsningsarealet optager næsten 41 pCt. af Arealet, kommer Kornarealet først i anden Række med 33 pCt.; det fremgaar endvidere, at der mellem Øerne og Jylland er betydelige Forskjelligheder tilstede, idet Øernes Kornareal er noget større end deres Græsningsareal, medens omvendt Græsningsarealet i Jylland er betydeligt større end Kornarealet dér. Indenfor Jyllands Grænser er der yderligere store Afvigelser: i Jyllands nordlige Amter (Hjørring, Thisted og Aalborg) samt i de sydvestlige Amter (Viborg, Ringkjøbing og Ribe) udgjør Kornarealet henholdsvis 27 og knap 22 pCt., medens Græsningsarealet i disse Amter, hvor Kvægopdræt og Kvægfødning har sin største Udbredelse, optager henholdsvis 44 og 43 pCt. I de frugtbare sydøstlige Amter (Randers, Aarhus, Vejle) optager Kornarealet derimod 36 pCt., medens Græsningsarealet lægger Beslag paa henved 44 pCt. I denne sydøstlige Del af Jylland anvendes der altsaa til Græsning og Korndyrkning tilsammen 80 pCt. af Arealet. i den nordlige Del derimod kun 71 pCt., og i den sydvestlige Del endog knap 60 pCt.; men i denne sydvestlige Del omfatte Hedestrækningerne ogsaa 30 pCt., medens de i den nordlige Del nøje sig med henved 14 og i den frugtbare sydøstlige Del med 7 pCt. af Arealet.

Siden Arealundersøgelsen i 1871 er Korn- og Græsarealet i Danmark voxet med c. 38 Kvadratmil, hvoraf lidt over 20 Kvadratmil paa Kornarealet og lidt over 17 Kvadratmil paa Græsningsarealet. Udtrykt procentvis er Forholdet dette: i 1871 optog Kornarealet 30 pCt., Græsningsarealet 38 pCt., tilsammen for Korn- og Græsarealet 68 pCt.; i 1881 vare Forholdstallene henholdsvis 33, 41 og 74 pCt. Der har altsaa været en Fremgang paa omtrent 6 pCt., — i kun ti Aar en meget anelig Fremgang. Naturligvis falder denne Fremgang fortrinsvis paa Jylland, hvor der er og var mere Anledning til at søge Forbedringer indførte. Alene i Jylland er i de ti Aar Kornarealet voxet med over 15, Græsningsarealet med over 17 Kvadratmil. saa at dette dyrkede Areal i 1881 var næsten 8 pCt. større end i 1871. For hele Landet betyder Tilvæksten, de 38 Kvadratmil, at et Omraade omtrent saa stort som Lolland, Falster, Møen og Langeland er blevet indvundet til Korn- og Græsdyrkning. Men i de foregaaende ti Aar 1861—71, havde Opdyrkningerne ogsaa været meget udstrakte, og der vil næppe

mangle meget i, at c. 70 Kvadratmil ere indvundne for Kulturen i kun tyve Aar.

Af Kornarealet optog de fire Hovedkornsorter i 1881 tilsammen næsten 83 pCt., idet der faldt paa

	Tdr. Ld.	pCt. af Kornarealet
Hvede	101,000	4,4
Rug	485,000	21,2
Byg	574,000	25,1
Havre	729,000	31,8

Af de resterende 17 à 18 pCt. faldt 5 pCt. paa Blandsæd til Modenhed, 2 pCt. paa Blandsæd til Grøntfoder, henved 4 pCt. paa Kartofler, henved 2 pCt. paa Ærter, 1½ pCt. paa Boghvede, omtrent ligesaa meget paa andre Rodfrugter end Kartofler, (nemlig Runkelroer, Sukkerroer, Turnips, Gulerødder, Cikorierødder, Kaalrabi m. m.) 1 pCt. paa Spergel og endelig en Smule paa Vikker og Bønner, samt paa Raps og forskellige Handelsplanter (nemlig: Hør, Humle, Tobak, Kommen, Hamp, Sennep).

Det maa dog bemærkes, at ved de tidligere Undersøgelser optog de fire Hovedkornsorter en endnu større Bræk (i 1871 saaledes over 85 pCt.) af Kornarealet. Og det kan tilføjes, at deres Overvægt navnlig er fremtrædende i Jylland: her optog de i 1881 85 pCt. (i 1871 endog 89 pCt.), medens de paa Øerne knap optog 80 pCt. af det hele Kornareal.

Altsaa er Havre den Kornsort, der optager mest Plads i det danske Agerbrug, — og især i det jyske; thi af det jyske Kornareal optog Havre 40 pCt. (næsten ½ Mill. Tdr. Land), af Øernes derimod knap 23 pCt. (noget over ¼ Mill. Tdr. Ld.). Paa Øerne spiller derimod Byg største Rolle, idet denne Kornsort optager 32 pCt. af Øernes Kornareal, mod knap 20 pCt. af det jyske Kornareal. Derimod optager Rug 25 pCt. af det jyske mod kun 17 pCt. af Øernes Kornareal. Hvad endelig Hveden angaar, spiller den kun ringe Rolle i Jylland, hvor den væsenligt kun dyrkes i den sydøstlige Del: Hvede optager 1¼ pCt. af det jyske mod over 8 pCt. af Øernes Kornareal; men mellem Øerne indbyrdes er der endel Forskjel: paa Lolland-Falster optager Hvede over 20 pCt., paa de andre Øer kun 6 à 7 pCt. af Kornarealet.

Hvad de andre Produkter angaar, dyrkes Boghvede især i Jylland (og da atter i det sydvestlige), endvidere

lidt paa Fyn. Ærter mest paa Øerne. Blandsæd ligeledes mest paa Øerne. Kartoffler derimod mere i Jylland. Spergel ligeledes mest i Jylland. Runkelroer og Sukkerroer især paa Øerne. Turnips og Kaalrabi især i Jylland. Hamp paa Fyn. Hør især paa Øerne.

(Af det med Korn besaaede Areal var i 1881 tillige udlagt med Kløver- og Græsfrø, til Høslet eller til Frøavl det næste Aar 53 Kvadratmil, mod kun 45 i 1871).

Græsningsarealet udgjorde, som ovenfor anført, i hele Landet 280 Kvadratmil, hvoraf de to Tredjedele (190 Kv. Mil) i Jylland og en Tredjedel 90 Kv. Mil) paa Øerne. Af Græsningsarealet henlaa paa det nærmeste Halvdelen (49 pCt.) som Afgræsning for Husdyrene, 15 pCt. som Eng, 13 pCt. som ren Brak, 10 pCt. til Høslet af Kløver- og Græsfrø (forholdsvis fire Gange mere paa Øerne end i Jylland), henved 8 pCt. som Fællede og Overdrev (mest i Jylland og atter især i det nordlige Jylland), henved 4 pCt. som halv Brak, og endelig en Ubetydelighed (0,17 pCt.) til Avl af Kløver- og Græsfrø.

Havearealets Størrelse var c. 45 Kv. Mil (i 1876 kun c. 37) eller 0,66 pCt. af hele Arealet; men paa den fynske Øgruppe udgjorde det 1,36, paa Lolland-Falster og den sjællandske Øgruppe 1,14, — i Jyllands nordlige og sydvestlige Del derimod kun 0,30 pCt. af hele Arealet.

Skovarealet angives nu ikke uvæsenligt større end tidligere, nemlig til 37 Kv. Mil (21 paa Øerne, 16 i Jylland) eller 5½ pCt af hele Arealet men medens Skovene paa Lolland, Falster, Bornholm og de sjællandske Øer optage omtr. 10 pCt., paa de fynske Øer 7½ (paa Øerne under Et c. 9 pCt.) og i det sydøstlige Jylland 7 pCt., optage de i det nordlige og sydvestlige Jylland kun 2 pCt. af hele Arealet (af Jylland under Et 3½ pCt.). I alle Jyllands Egne er Skovarealet taget til i de sidste ti Aar (i hele Jylland med omtr. 4 Kv. Mil, hvoraf den største Tilvæxt paa den sydøstlige og den sydvestlige Del); paa Øerne har Tilvæksten været betydeligt mindre; enkelte Steder har der endog været en lille, men dog en meget lille Nedgang.

Af Skovarealet var

beplantet med Bøg.....	51	pCt.
— — andre Løvtræer	21	—
— — Naaletræer ...	22	—
sabne Pletter	6	—

Men det er kun paa Øerne, Bøgen optager over Halvdelen af Skovarealet; i det sydvestlige Jylland optager den kun en Fjerdedel og i det nordlige Jylland kun en Tredjedel; ogsaa Fordelingen af andre Løvtræer er meget forskjellig i de forskjellige Landsdele. Og hvad Naaletræerne angaa, optage de i det sydvestlige Jylland næsten det halve Skovareal, i det øvrige Jylland en Fjerdedel af Skovarealet, paa de vigtigste Øer derimod kun en Sjettedel. Og hvad de aabne Pletter angaar, optage de i det sydvestlige Jylland over 12 pCt., altsaa mere end det Dobbelte af det Gjennemsnitlige i hele Landet. Forholdet bliver da dette:

Paa den sjællandske Øgruppe er af Skovarealet 62 pCt. Bøg, 15 pCt. andre Løvtræer, 15 pCt. Naaletræer, mellem 7 og 8 pCt. bare Pletter.

Paa Lolland-Falster er 62 pCt. Bøg, 27 pCt. andre Løvtræer, 7 pCt. Naaletræer, 5 pCt. aabne Pletter.

Paa den fynske Øgruppe er 52 pCt. Bøg, 30 pCt. andre Løvtræer, 16 pCt. Naaletræer, 2 pCt. aabne Pletter.

I den sydøstlige Del af Jylland 56 pCt. Bøg, 17 pCt. andre Løvtræer, 23 pCt. Naaletræer, 4 pCt. aabne Pletter.

I det nordlige Jylland 35 pCt. Bøg, 31 pCt. andre Løvtræer, 26 pCt. Naaletræer, 8 pCt. aabne Pletter.

I det sydvestlige Jylland kun 25 pCt. Bøg og kun 14 pCt. andre Løvtræer, men til Gjengjæld 47 pCt. Naaletræer og 13 pCt. bare Pletter.

Bornholms Skovbevoksning er af en særlig Beskaffenhed, nemlig ikke mindre end 54 pCt. Naaletræer, og 42 pCt. andre Løvtræer end Bøg, men af Bøg kun $1\frac{1}{4}$ pCt., af aabne Pletter 3 pCt.

Af Mose- og Kjærstrækningerne findes, som ovenfor anført, den allerstørste Del i Jylland (og da atter især i det nordlige Jylland: den store og den lille Vildmose). Af Moserne og Kjærene paa den sjællandske Øgruppe anvendtes tre Fjerdedele (76 pCt.) til Tørveskjær; paa den fynske Øgruppe var Brøken endnu større (82 pCt.), paa Lolland-Falster derimod mindre (59 pCt.); i det sydøstlige, det sydvestlige og det nordlige Jylland anvendtes henholdsvis 60, 58 og 36 pCt. til Tørveskjær; men ere Forholdstallene saaledes betydeligt mindre i Jylland, især det nordlige, saa findes der absolut set dog meget betydelige Tørvemoser i Hjørring, Aalborg, Viborg, Ringkjøbing og Ribe Amter.

Hvad der i det Foregaaende, for Kortheds Skyld, er betegnet som Korn-, Græs-, Have-, Skov-, Mose- og Kjærareal, kan nærmest siges at omfatte den Del af Landets Areal, der finder Anvendelse i umiddelbart produktivt Øjemed, ihvorvel dette dog væsenligst ikke gjælder for de Mose- og Kjærarealer, der ikke benyttes til Tørveskjær. En meget stor middelbar produktiv Betydning have, selvfølgelig, Hegns- og Vejarealet samt Byggegrunde- og Gaardspladsarealet, hvis Størrelse ovenfor findes angiven. Kun bemærke vi, at naar der sammen med Hegns-, Vej- og Gaardarealet findes opført et Vandareal, saa forstaas herved alene de mindre Søer og Vandinger, som ligge indenfor Grænsen af et bestemt Sogn og derfor ere medregnede under Matrikelopmaalingen, hvilket derimod ikke er Tilfældet med de større Søer, der berøre mere end ét Sogn, og som tilsammen udgjøre den saakaldte Søplan.

Uden særlig Benyttelse henlaa: Hederne, Flyvesandsstrækningerne, Stenmarker m. fl. udyrkede Strækninger.

Hedestrækninger optog, som ovenfor anført, af hele Jylland 85 Kv. Mil eller næsten en Femtedel af det hele jyske Areal; men i det sydvestlige Jylland optog de endog 30 pCt., i det nordlige dog kun 13 pCt. og i det sydøstlige 7 pCt. I Ringkjøbing Amt henlaa over 31 Kvadratmil, i Ribe Amt 16, i Viborg over 10, i Aalborg 8, i Hjørring mellem 5 og 6 og i hvert af de andre jyske Amter mellem $2\frac{1}{2}$ og $4\frac{1}{2}$ Kvadratmil som Hede. Af Øerne har kun Bornholm større Heder (ikke fuldt 1 Kvadratmil, o: 8 pCt.); paa den sjællandske Øgruppe fandtes kun 0,29 pCt. Hede (ikke $\frac{1}{2}$ Kv. Mil), og paa den fynske Øgruppe samt Lolland-Falster kun et ganske forsvindende Areal (henholdsvis 384 og 30 Tdr. Land o: 0,06 og 0,01 pCt.).

Af Flyvesandstrækninger fandtes i Thisted Amt 30,000 Tdr. Land, i Hjørring Amt noget over 19,000 Tdr. Land, i Ringkjøbing og Ribe Amter henholdsvis 17,500 og 15,000, i Aarhus Amt 3000, og mindre Strækninger i de øvrige jyske Amter. Paa Bornholm findes 780, i Holbæk Amt 500 og i Frederiksborg Amt 450 Tdr. Land. I de øvrige Øamter kun ganske ubetydelige Strækninger.

Af Stenmarker og andre udyrkede Strækninger fandtes noget over 11,000 Tdr. Land i Hjørring

Amt noget over 8000 i Ribe Amt; mindre Arealer i de øvrige jydskke Amter. Blandt Amterne havde Holbæk og Bornholms Amter henholdsvis 9000 og 3500 Tdr. Land, de øvrige Øamter kun mindre Strækninger.

Ogsaa om Størrelsen af det drænedede Areal indsamledes der Oplysninger i 1881. Derefter var der paa Øerne drænet 63 Kvadratmil, men i det to Gange større Jylland kun 30, tilsammen 93 Kvadratmil. I de ti Aar 1871—81 er det drænedede Areal voxet fra 36 til 93 Kvadratmil.

4.

Høstudbyttet.

Med nogenlunde Nøjagtighed at kunne bestemme Størrelsen af Høstudbyttet maa navnlig i et Land, der, som Danmark er væsenlig agerbrugende, være en af Statistikens vigtigste Opgaver; thi Høstens Udfald er en Sag, der ikke alene vedrører Landmanden, men som i større eller mindre Grad paavirker saavel Staten som de enkelte Samfundsklassers Interesser. I Erkjendelse deraf er der ogsaa i Danmark siden Slutningen af forrige Aarhundrede blevet udarbejdet aarlige Høstberetninger; men indtil 1875 var Grundlaget herfor Indberetninger fra Amtmændene, der indskrænkede sig til en i meget almindelige, løse og ubestemte Udtryk holdt Karakterisering af Høsten af de enkelte Kornsorter, saavel med Hensyn til Kvantitet som Kvalitet. Først for Aaret 1875 saa det statistiske Bureau sig i Stand til aarligt at meddele med bestemte Tal Høstudbyttets Størrelse og Værdi, og nu offentliggjør Bureauet hvert Aar en Beretning bestaaende i: dels en almindelig Oversigt over Høstens Udfald i det foregaaende Aar, hvilken Oversigt udarbejdes paa Grundlag af de i Vinterens Løb fra Landets samtlige Amter til Bureauet indsendte Indberetninger, dels en Beregning af selve Høstudbyttet, hvilken Beregning foretages i Henhold til de fra By- og Sogne- raadene gennem Amterne indsendte Opgivelser om Gjennemsnitsudbyttet pr. Td. Land af de vigtigere Sæd- og Plantearter i hvert enkelt af Landets Sogne.

Med et rundt Tal kan det nu siges, at der i Dan-

mark aarligt høstes 20 Millioner Td. Korn (i daarlige Aar dog adskilligt mindre, i gode Aar adskilligt mere, saa at Grænserne vel omtrent kunne siges at være ved 16 og 22 Mill Td.). Af Hvede høstes noget over 1 Mill. Td., af Rug noget over 4 Mill., af Byg omtrent 6 Mill., af Havre omtrent 8 Mill. Td.; desforuden 1 à 2 Mill. Td. Blandsæd, samt $\frac{1}{4}$ Mill. Td. Boghvede og $\frac{1}{4}$ Mill. Td. Bælgsæd. (Af Enghø høstes 1 Mill. Læs à 1000 Pd., af Agerhø lidt mindre, af Kartoffler i 1882 og 1883 resp. 2 og 4 Mill. Td., af andre Rodfrugter, deriblandt Sukkerroer, i 1882 og 1883 8 Mill. Tdr., medens kun 3 Mill. Tdr. tidligere var det Sædvanlige). Den anførte Kornhøst antages at være to Gange større end Kornhøsten for 40—50 Aar siden.

For et lille Land og Folk som det danske er 20 Mill. Td. en anselig Høst; men selvfølgelig svinder dette Tal ind til en Bagatel, naar det stilles ved Siden af den uhyre Kornmasse, der kommer paa Verdensmarkedet — en Masse, der, som ovenfor anført, løber op over 2000 Mill. Tdr., af hvilken Masse den danske Kornproduktion altsaa knap udgjør en Hundrededel. Høsten i de Forenede Stater er mindst tredive Gange større end den danske; Høsten i Rusland er mere end tyve Gange større, og Høsten i de andre store kornproducerende Lande ligeledes af en overvældende Størrelse ligcoverfor den danske; men vilde man beregne Høsten i Forhold til Landets eller Befolkningens Størrelse, vilde Stillingen blive ganske anderledes gunstig for Danmark, der saa vilde rykke op i Spidsen for de kornproducerende Lande. Dette gjælder dog kun, naar Kornproduktionen betragtes under Et; ses paa Produktionen af de enkelte Kornsorter, kommer der betydelig Afvexling frem. Det viser sig da:

Af Hvede høstes i Danmark kun 1,2 Mill. Tdr. = 1,7 Mill. Hektoliter; derimod høstede der af denne Kornsort i

de Forenede Stater	i 1882	177	Mill. Hektol.
Frankrig	- 1882	122	—
Britisk Ostindien	- 1881	108	—
Rusland	- 1881	93	—
Spanien	?	61	—
Italien	?	51	—
Østrig-Ungarn	- 1881	43	—
Tyskland	- 1881	33	—
Nedre Donaulande	- 1880	31	—
Storbritann. o. Irl.	- 1882	30	—

Derefter fulgte Canada og Australien c. 11 Mill. Hektol., Belgien Ægypten og Algier 7, Chile og Japan 4, Portugal 3, Holland 2 osv. I de fleste af de anførte Lande havde Gjennemsnitsudbyttet for de foregaaende Aar været lidt lavere, i Amerika endog betydeligt lavere.

Af Rug høstes i Danmark 4,4 Mill. Td. = 6 Mill. Hektol.; men deraf høstede i de ovennævnte Aar i

Rusland	222	Mill. Hektol.
Tyskland	75	—
Østrig-Ungarn	36	—
Frankrig	30	—
Spanien	12	—
Nedre Donaulande..	10	—
Forenede Stater....	7	—

Fremdeles i Sverig 7, i Belgien 5, i Holland, Italien og Finland 3, i Portugal 2, i Storbritannien lidt over $\frac{1}{2}$ Mill. Hektol.

Af Byg høstes i Danmark henved 6 Mill. Tdr. = 7 à 8 Mill. Hektol.; og deraf høstede i

Rusland	53 (?)	Mill. Hektol.
Østrig-Ungarn	36	—
Tyskland	33	—
Storbritannien og Irland	30	—
Spanien	28	—
Frankrig.....	19	—
Nedre Donaulande	18	—
Forenede Stater	16	—

Fremdeles i Japan 18, Algier 11, Sverig 6, Canada 5, Italien 3 Mill. Hektol.

Af Havre høstes i Danmark omtr. 8 Mill. Tdr. = 11 Mill. Hektol.; derimod i

Rusland	214	Mill. Hektol.
Forenede Stater.....	169	—
Frankrig	87	—
Tyskland	83	—
Storbritannien og Irland ..	64	—
Østrig-Ungarn	55	—

Fremdeles i Canada 23, Sverig 22, Belgien 8, Nedre Donaulande og Italien 7, Holland og Spanien 5 Mill. Hektoliter.

Dertil kommer saa Majs, hvoraf de Forenede Stater i 1882 høstede ikke mindre end 570 Mill. Hektol. (i 1870--80 derimod gjennemsnitlig kun 425), Østrig-Ungarn 42, Nedre Donaulande 40, endvidere betydelige Mængder i Rusland, Italien m. fl. Lande.

De fire danske Hovedkornsorters Gjennemsnitspriser — fra hvilke de enkelte Aars Priser imidlertid kunne afvige betydeligt — var ifølge Kapitelstaxterne (for de 24 Aar 1859—82, med Udskydning af de to højeste og de to laveste Taxter) for Rug 13 Kr., for Byg 11 Kr., for Havre $7\frac{1}{3}$ Kr. og for Hvede 18 Kr. pr. Td. I de fem Aar 1879—83 havde da vor

Byghøst en Værdi af....	65 Mill. Kr.
Havrehøst —	60 —
Rughøst —	55 —
Hvedehøst —	20 —

Dette giver tilsammen for de fire Hovedkornsorter en aarlig Høstværdi af 200 Mill. Kr., — hvilket er omtrent 3 Gange mere end Høstværdien for 40—50 Aar.

Dertil kommer saa

Enghø- Høstværdien	30 Mill. Kr.
Agerhø- —	30 —
Blandsæd- —	13 —
Kartoffel- —	12 —
Anden Rodfrugt- —	6 —
Bælgsæd- —	6 —
Boghvede- —	2 —
Raps- —	0,2 —

Saaledes bliver den hele Høstværdi 300 Mill. Kr. (men at de enkelte Aar kunne afvige stærkt fra dette Gjennemsnitstal, ses deraf, at i 1879 og i 1880, henholdsvis det ringeste og det bedste af de ni Aar 1875—83, var Høstværdien henholdsvis 265 og 341 Mill. Kr.).

Regner man ud, hvilken Høstværdi der gennem-

snitligt falder paa hver Td. Land dyrket Areal, viser det sig, at i Femaaret 1879—83 var det aarlige Gjennemsnitsudbytte paa Øerne 125 Kr., i Jylland kun 84 Kr., for hele Landet 103 Kr. Og dette ringere Resultat for Jylland gjælder ikke blot Jylland under Et betragtet, men hvert enkelt jydsk Amt. Vel nærme Aarhus og Vejle Amter sig Gjennemsnittet for Danmark under Et, men de naa det dog ikke fuldt, idet Udbyttet pr. Td. Land dyrket Areal her ikke naar højere end 100 Kr., og i Viborg, Ringkjøbing, Hjørring, Ribe og Aalborg Amter er det endog kun 70—80 Kr., i Thisted og Rauders Amter mellem 90 og 100 Kr. I Ø-Amterne varierer Udbyttet mellem 137 Kr. (Kbhvn.s Amt) som Maximum og 119 Kr. (Præstø Amt) som Minimum.

Naar Høstværdien nu — takket være den større Mængde, der høstes, den bedre Kvalitet og Prisstigningen — er tre Gange større end den var for 40—50 Aar siden, saa er dette jo en meget anselig Fremgang; men en Høstværdi paa 200 Mill. Kr. (for de fire Hovedkornsorter) er ogsaa (skjønt kun en lille Brøk af de 25—30 Milliarder, der ovenfor angaves som samlet Høstværdi) en meget anselig Sum for en Befolkning paa kun 2 Millioner Mennesker. Den maa betegnes som meget anselig. i Betragtning af, at kun paa faa Steder vil Høstudbyttet udgjøre saa stor en Brøk af den samlede Nationalindkomst som i Danmark, samt i Betragtning af, at en gjennemsnitlig Høstværdi af 100 Kr. pr. Individ er saa høj, at kun særdeles faa Lande ville kunne opvise noget blot nogenlunde Tilsvarende.